

Tietohallinnon ohjauksen merkityksen organisaatiotasoinen arviointi

Heikki Meriläinen¹, Virpi Hotti¹, Pirjo Juvonen², Eira Isoniemi³

¹ Itä-Suomen Yliopisto, Tietojenkäsittelytieteen laitos, Kuopio, ² Ylä-Savon ICT palvelut Oy, Iisalmi, ³ Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, Kuopio

Heikki Meriläinen, FM, Taivaanpankontie 15 as 316, 70200 Kuopio, FINLAND. Sähköposti: hmerilai@gmail.com

Tiivistelmä

Tässä paperissa esitetään 23 kysymystä tietohallinnon ohjauksen merkityksen organisaatiotasoiseen arviointiin ja raportoidaan internet-kyselyn tulokset. Tutkimuksen kohteena oli viisi kuntaa, kaksi kuntayhtymää ja yksi palveluntuottajataho Ylä-Savossa – yksi kuntayhtymistä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita (SOTE-vastaajaryhmä).

Kysely lähetettiin 331 henkilölle. Kyselytutkimuksen vastaukset (n=136) raportoitiin kahden vastaajajoukon välillä eli SOTE-vastaajaryhmä (n=48) ja Muu-vastaajaryhmä (n=88). Aineisto analysoitiin tilastollisilla menetelmillä. Selkeät riippuvuudet löytyivät ICT-projektien tavoiteasetannan ja niiden ohjauksen välillä sekä tietohallinnon kanssa yhteistyössä tehtävien tehtävien ja tietohallinnon tehtävien huomioiminen toimialan organisoinnissa välillä.

Avainsanat: organisaatio, hallinto

Abstract

In this paper 23 questions are asked in order to assess the significance of the governance of ICT management at the organizational level. Furthermore, the answers of the internet survey are reported. The survey was targeted to five municipalities, two federations of municipalities and one service provider in Northern Savonia. One federation of municipalities provides social welfare and health care services (the SOTE respondents group).

The survey was sent to 331 respondents. The answers of the survey (n=136) reported between two respondents groups called SOTE (n=48) and Muu (n=88). The data were analyzed using statistical methods. The clear dependences found between the objective settings of ICT projects and their control tasks, as well as, between the tasks done in cooperation with ICT management and how they are taken into consideration in their organizing.

Keywords: organization, administration

Johdanto

Hyvä hallintotapa (corporate governance) tai hallinnointikoodi¹ sisältää muun muassa periaatteita (principles) ja niihin liittyviä soveltamisohjeita² tai toimintasääntöjä³. Tietotekniikan hyvä hallintotapa (corporate

governance of information technology) tai hyvä IT-hallintotapa⁴ sisältää myös periaatteita (Taulukko 1), joita käytetään, kun arvioidaan, johdetaan ja seurataan IT:n käyttöä organisaatiossa.

Taulukko 1. ISO/IEC 38500-standardin [1] periaatteet ja niiden yhteydet [2] ohjauksen päätehtäviin.

Periaate	Kuvaus	Arvioi (Evaluate)	Johda (Direct)	Seuraa (Monitor)
Vastuullisuus (Responsibility)	Organisaation jäsenten ja ryhmien tulee ymmärtää omat vastuunsa IT:n osalta.	x	x	x
Strategia (Strategy)	Organisaation liiketoiminnan strategiassa huomioidaan IT:n tarjoamat nykyiset ja tulevat mahdollisuudet. IT-strategiassa huomioidaan liiketoiminnan nykyiset ja tulevat tarpeet.	x	x	
Hankintatoimi (Acquisition)	Päätöksen tekeminen on läpinäkyvää ja selkeää IT-hankinnoissa; sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä varmistetaan tasapaino hyötyjen, mahdollisuuksien, kustannusten ja riskien välillä.	x	x	x
Suorituskyky (Performance)	IT:n tulee vastata palveluita tuottaessa hyvin muun organisaation vaatimuksiin.	x	x	x
Toiminnan säädöstenmukaisuus (Conformance)	IT:n tulee noudattaa lainsäädäntöä ja säädöksiä.	x		x
Ihmisten käyttäytyminen (Human Behaviour)	IT-politiikkojen, -käytäntöjen ja -päätösten tulee huomioida ihmisten tarpeet prosessissa nyt ja tulevaisuudessa.	x	x	

¹ <http://cgfinland.fi/suosituksset/suomen-listayhtioiden-hallinnointikoodi-corporate-governance/>

² <http://cgfinland.fi/suosituksset/soveltamisohjeet-ja-kannanotot/>

³ http://ec.europa.eu/transparency/civil_society/code/_docs/code_fi.pdf

⁴ <https://www.uef.fi/documents/1020024/1020098/SOLEA-EASOA-hallinnointimallit-f1.pdf/996cc219-a7dd-4b28-910a-a98cee77530a>

Kansallisella tasolla julkisen hallinnon tietohallinnon ohjaukseen on säädetty tietohallintolaki [3]. Lisäksi on tehty Tietohallintomallin soveltamisohje julkiselle hallinnolle [4]. Tietohallintomalli [5] jakaa tietohallinnon tehtäväkokonaisuuksiin: strategiaan ja hallintoon, hankintoihin ja toimittajayhteistyöhön, projektien johtamiseen ja palveluiden johtamiseen. Tietohallintomallissa tärkein ICT-toiminnan ohjausmekanismi on liiketoimintayhteistyö, joka yhdistää muut tehtäväkokonaisuudet.

Jotta tietohallinnon ohjauksesta tulee osa johdon toimintaa, niin vaaditaan ymmärrystä siitä, mitä pitää ohjata, miksi pitää ohjata ja miten pitää ohjata. Tietohallinnon olemassa olevat arviointimallit, kuten Tietohallintomallin kypsyyssanalyysi [6] ja COBIT-prosessiarviointimalli [7], eivät arvioi tietohallinnon ohjauksen merkitystä. Tässä paperissa esitetään 23 kysymystä tietohallinnon ohjauksen merkityksen organisaatiotasoisesta arviointiin. Lisäksi raportoidaan internet-kyselyn vastaukset. Kyselytutkimus on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymän ja Ylä-Savon ICT palvelut Oy:n kanssa. Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymän jäsenkuntia ovat lisälmen kaupunki, Kiuruveden kaupunki, Sonkajärven kunta ja Vieremän kunta. SOTEn ja sen jäsenkuntien lisäksi kyselyyn vastasi Ylä-Savon ICT palvelut Oy, Lapinlahden kunta ja Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä. Tutkimuksen kohteena oli viisi kuntaa, kaksi kuntayhtymää ja yksi

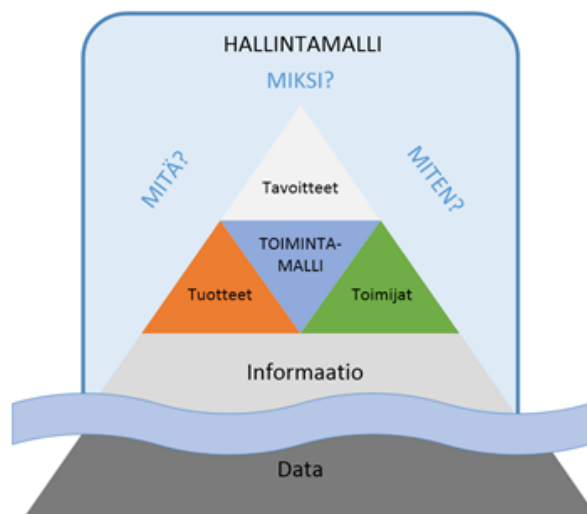
palveluntuottajataho Ylä-Savossa – yksi kuntayhtymistä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita (SOTE-vastaajaryhmä).

Kysely lähetettiin 331 vastaajalle. Kyselytutkimuksen vastaukset (n=136) raportoitiin vastaajaryhmittäin eli SOTE (n=48) ja Muu (n=88). Lisäksi muuttujia ristiintaulukoitiin ja selvitettiin, löytyykö muuttujien välillä tilastollisesti merkityksellisiä riippuvuuksia.

Materiaalit ja menetelmät

Tutkimusaineisto hankittiin internet-kyselyllä, jonka kysymysten (Taulukko 2) muodostaminen aloitettiin tammikuussa 2014. Kysely toteutettiin 18.3.–11.4.2014, minkä jälkeen vastaukset analysoitiin.

Kysely sisälsi kysymyksiä jokaiseen Tietohallintomallin tehtäväkokonaisuuteen liittyen. Lisäksi jokaiseen tehtäväkokonaisuuteen (pl. liiketoimintayhteistyö) liitettiin kysymyksiä tavoitteiden olemassaolosta (Kysymykset 2A-L). Tietohallinnon ohjaus voidaan konkretisoida hallintamallissa (Kuva 1) ja siksi sen tarpeellisuutta kysyttiin (Kysymys 13). Toimintamalli puolestaan määrittää pelisäännöt tietohallinnon toiminnalle esimerkiksi tietoturvapoliittikan suunnittelemisen ja ylläpidon osalta [5].

Kuva 1. Tietohallinnon ohjauksen peruselementit.

Tavoitteiden (objectives) lisäksi hallintamallissa tulee huomioida tuote (product) ja toimija (actor) [8]. Tuotteisiin liittyvät kysymykset jätettiin kyselyn ulkopuolelle ja toimijoista kysyttiin kysymyksissä 17, 20 ja 21. Tietohallinnon tehokasta ohjausta varten tarvitaan informaatiota, joka muodostetaan organisaation omista tai ulkopuolisista datalähteistä. Yleisellä tasolla kysyttiin, onko toiminnan ohjaamiseen ja päätöksen tekemiseen riittävästi tietoa (Kysymys 4).

tiota, joka muodostetaan organisaation omista tai ulkopuolisista datalähteistä. Yleisellä tasolla kysyttiin, onko toiminnan ohjaamiseen ja päätöksen tekemiseen riittävästi tietoa (Kysymys 4).

Taulukko 2. Tietohallinnon ohjauksen merkityksen arviointiin liittyvät kysymykset sekä niiden alajaot (KY=kuntayhtymä), vastausvaihtoehdot ja tärkeimmät tausta-aineistot (Mukaillen [9]).

Osa-alueet	Alajaot		Vastausvaihtoehdot			Tausta-aineisto
	Kunta / KY	Toimiala	Kyllä / Ei	Kyllä / En tiedä / Ei	Muu	
Kysymys						
Liiketoimintayhteistyö						
1. Onko eri toimijoiden väliset valtasuhteet ja päätöksenteko selkeästi määritelty?			x			[5], [10], [11]
5. Onko sinulla tiedossa mitä toiminnan kehittämishankkeita on menossa ja tulossa?	x	x	x			[4]
6. Onko ICT:n avulla onnistuttu kehittämään toimintaa?	x	x		x		[5]
11. Toimiiko toiminnan kehittämisen ja tietohallinnon kehittämisen yhteistyö hyvin?			x			[11]
Strategia ja hallinto						
2A-B. Onko tietohallinnolle asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
2E-F. Onko tietoturvalle ja -suojalle asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
4. Onko sinulla käytössäsi riittävästi tietoa vastuullasi olevan toiminnan ohjaamiseksi ja päätösten tekemiseksi?			x			[5]
7. Onko tietoturva- ja tietosuojaohjeistukset jalkautettu?	x	x		x		[4]
8. Onko valmiussuunnitelmassa huomioitu ICT-asiat?	x	x		x		[5]
9. Onko tietohallintolain sisältö tuttu?			x			[3]
10. Onko tietohallintolaissa mainittu kokonaisarkkitehtuurikäsite tuttu?			x			[4]
12. Olisiko tarve erilliselle ICT- tai tietohallintostrategialle?			x			[5]
13. Olisiko tarve tietohallinnon ohjausmallille [hallintamalli]?			x			[5]
14. Onko tehtäviä, jotka tulisi tehdä tietohallinnon kanssa yhteistyössä?	x	x		x		[5]
15. Onko tietohallinnon tehtäviä huomioitu organisoinnissa?	x	x		x		[5]
16. Onko tietohallinnon resursointi mielestäsi riittävä?			x			[4], [11]
17. Kenen on huomioitava tietohallinnon kulut taloussuunnittelussa?	x	x			x	[5]
Hankinnat ja toimittajayhteistyö						
2G-H. Onko ICT-hankinnoille asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
19. Ollaanko tietohallintoon / tietohallintovastaavaan yhteydessä hankintojen ja kehitystoimien alkuvaiheessa?			x			[5]
20. Kuka hoitaa tehtäviä tietojärjestelmää hankittaessa tai päivitettäessä?					x	[5]
21. Kuka koordinoi kunnan / kuntayhtymän tietojärjestelmien hankintaa?					x	[5]

	22. Ovatko tietojärjestelmien sopimukset tuttuja?			x			[5]
Projektien johtaminen							
	2K-L. Onko ICT-projekteille asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
	3. Ohjataanko ICT-projekteja riittävästi?	x	x		x		[5], [10]
Palveluiden johtaminen							
	2I-J. Onko ICT-palveluille asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
	2C-D. Onko tiedonhallinnalle asetettu tavoitteita?	x	x		x		[5], [7], [10]
	18. Ovatko tietojärjestelmät mielestäsi tehokkaassa käytössä?			x			[5]
	25. Onko tietojärjestelmille luotu tietojen kirjaamistapa ja toimintatapa?			x			[5]

Kyselytutkimuksen vastausten analysoinnissa käytettiin Excelin PowerPivot⁵ lisäominaisuutta ja muuttujien keskinäisten riippuvuuksien etsimiseen ja visualisointiin SAS:n JMP11⁶ -tuotetta. Osa analysoitavista muuttujista oli nominaaliasteikollisia, joita voitiin ristiintaulukoida ja joiden välisiä riippuvuuksia voitiin analysoida Fisherin testillä (Fisher's exact test). Mikäli testin antama todennäköisyysarvo (p-arvo) on pienempi kuin 0.05, niin muuttujien välillä on tilastollisesti merkityksellinen yhteys [12].

Kysely lähetettiin yhteensä 331 henkilölle ja kyselyyn vastasi 136 henkilöä. Vastausprosentti oli 41 %.

Verkkokyselyssä 30 % vastausprosenttia voidaan pitää riittävänä [13]. Suurin vastaajaryhmä kyselyssä oli Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymä, josta vastasi 48 henkilöä (35 % vastaajista).

Tulokset

Vastauksia tarkastellaan vastaajaryhmittäin, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita järjestävässä kuntayhtymässä toimivat (SOTE, n=48) ja muissa organisaatioissa toimivat (Muu, n=88).

Vastauksien mukaan SOTE-organisaatioissa on asetettu useammin tavoitteita tietohallinnon eri osa-alueille (Taulukko 4).

⁵ <http://office.microsoft.com/en-us/excel-help/power-pivot-add-in-HA101811050.aspx>

⁶ <http://www.jmp.com/software/jmp/>

Taulukko 3. Tietohallinnon ohjauksen merkityksen arviointi. Kyselyn kyllä ja ei-kysymysten vastaukset (yli 80 %:n vastaukset on kursivoitu).

Kysymys	Muu % (n=88)		SOTE % (n=48)	
	Ei	Kyllä	Ei	Kyllä
Liiketoimintayhteistyö				
1. Onko eri toimijoiden väliset valtasuhteet ja päätöksenteko selkeästi määritelty?	14	86	21	79
5. Onko sinulla tiedossa mitä toiminnan kehittämishankkeita on menossa ja tulossa toimialallasi?	43	57	16	85
11. Toimiiko toiminnan kehittämisen ja tietohallinnon kehittämisen yhteistyö hyvin?	56	42	60	40
Strategia ja hallinto				
4. Onko sinulla käytössäsi riittävästi tietoa vastuullasi olevan toiminnan ohjaamiseksi ja päätösten tekemiseksi?	30	70	38	63
9. Onko tietohallintolain sisältö tuttu?	74	26	56	44
10. Onko tietohallintolaissa mainittu kokonaisarkkitehtuurikäsite tuttu?	72	28	50	50
12. Olisiko tarve erilliselle ICT- tai tietohallintostrategialle?	39	61	29	71
13. Olisiko tarve tietohallinnon ohjausmallille?	18	82	8	92
14. Onko tehtäviä, jotka tulisi tehdä tietohallinnon kanssa yhteistyössä kunnassasi / kuntayhtymässäsi?	56	44	35	65
14. Onko tehtäviä, jotka tulisi tehdä tietohallinnon kanssa yhteistyössä toimialallasi?	38	63	19	81
16. Onko tietohallinnon resursointi mielestäsi riittävä?	47	53	58	42
Hankinnat ja toimittajayhteistyö				
19. Ollaanko tietohallintoon yhteydessä hankintojen ja kehitystoimien alkuvaiheessa?	34	66	46	54
22. Ovatko tietojärjestelmien sopimukset tuttuja?	84	16	83	17
Palveluiden johtaminen				
18. Ovatko tietojärjestelmät mielestäsi tehokkaassa käytössä?	39	61	46	54
25. Onko tietojärjestelmille luotu tietojen kirjaamistapa ja toimintatapa?	64	36	44	56

Taulukko 4. Tietohallinnon ohjauksen arviointi. Kyselyn kyllä, en tiedä, ei-kysymysten vastaukset.

Tehtäväkokonaisuus / Kysymys	Muu % (n=88)			SOTE % (n=48)		
	Ei	En tiedä	Kyllä	Ei	En tiedä	Kyllä
Liiketoimintayhteistyö						
6. Onko ICT:n avulla onnistuttu kehittämään toimintaa kunnassasi / kuntayhtymässäsi?	14	44	42	6	42	52
6. Onko ICT:n avulla onnistuttu kehittämään toimintaa toimialallasi?	20	23	57	6	27	67
Strategia ja hallinto						
2A. Onko kunnan / kuntayhtymän tietohallinnolle asetettu tavoitteita?	10	48	42	4	29	67
2B. Onko toimialasi tietohallinnolle asetettu tavoitteita?	28	34	38	23	17	60
2E. Onko kunnan / kuntayhtymän tietoturvalle ja -suojalle asetettu tavoitteita?	9	27	64	8	19	73
2F. Onko toimialasi tietoturvalle ja -suojalle asetettu tavoitteita?	20	20	59	17	10	73
7. Onko tietoturva- ja tietosuojaohjeistukset jalkautettu kunnassasi / kuntayhtymässäsi?	14	27	59	4	13	83
7. Onko tietoturva- ja tietosuojaohjeistukset jalkautettu toimialallasi?	23	19	58	2	8	90

8. Onko valmiussuunnitelmassa huomioitu ICT-asiat kuntayhtymäsäsi?	9	70	20	0	69	31
8. Onko valmiussuunnitelmassa huomioitu ICT-asiat toimialallasi?	26	48	26	2	58	40
15. Onko tietohallinnon tehtäviä huomioitu organisoinnissa kunnassasi / kuntayhtymässäsi?	8	45	47	2	35	63
15. Onko tietohallinnon tehtäviä huomioitu organisoinnissa toimialallasi?	22	34	44	13	21	67
Hankinnat ja toimittajayhteistyö						
2G. Onko kunnan / kuntayhtymän ICT-hankinnoille asetettu tavoitteita?	11	53	35	13	31	56
2H. Onko toimialasi ICT-hankinnoille asetettu tavoitteita?	23	33	44	23	21	56
Projektien johtaminen						
2K. Onko kunnan / kuntayhtymän ICT-projekteille asetettu tavoitteita?	11	66	23	13	46	42
2L. Onko toimialasi ICT-projekteille asetettu tavoitteita?	24	45	31	22	38	42
3. Ohjataan ICT-projekteja riittävästi kunnassasi / kuntayhtymäsäsi?	8	72	20	13	65	23
3. Ohjataan ICT-projekteja riittävästi toimialallasi?	19	51	30	27	42	31
Palveluiden johtaminen						
2I. Onko kunnan / kuntayhtymän ICT-palveluille asetettu tavoitteita?	9	58	33	13	38	40
2J. Onko toimialasi ICT-palveluille asetettu tavoitteita?	24	40	36	19	40	42
2C. Onko kunnan / kuntayhtymän tiedonhallinnalle asetettu tavoitteita?	8	45	47	8	19	73
2D. Onko toimialasi tiedonhallinnalle asetettu tavoitteita?	18	36	45	33	8	58

Tietohallinto tai tietohallintovastaava koordinoi vastausten mukaan tietojärjestelmien hankinnat (Taulukko 5), vaikka tietohallintovastaavaan ei aina olla yhteydessä hankintojen ja kehitystoimien alkuvaiheessa (Taulukko 3, Kysymys 19).

Kun kysyttiin, kuka hoitaa tehtäviä tietojärjestelmää hankittaessa tai päivitettäessä, vastausten mukaan yhteistyön rooli korostuu etenkin SOTE-vastaajaryhmässä ja tietohallinnon rooli on tärkein kilpailutusta hoidettaessa (Taulukko 6).

Taulukko 5. Tietojärjestelmien hankinnan koordinointi.

Kysymys / vastaus	Muu % (n=88)	SOTE % (n=48)
21. Kuka koordinoi kunnan / kuntayhtymän tietojärjestelmien hankintaa?		
Johtoryhmä	38	33
Joku muu	17	8
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	45	58

Taulukko 6. Vastuut tietojärjestelmää hankittaessa tai päivittäessä.

Kysymys / vastaus	Muu % (n=88)	SOTE % (n=48)
20. Kuka hoitaa tarvemäärittelyn ja suunnittelun tietojärjestelmään hankittaessa tai päivitettäessä?		
En tiedä	20	13
ICT-palveluntuottaja	6	4
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	10	2
Toimiala itse	38	31
Yhteistyössä	26	50
20. Kuka hoitaa kilpailutuksen tietojärjestelmää hankittaessa tai päivittäessä?		
En tiedä	23	23
ICT-palveluntuottaja	31	31
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	20	27
Toimiala itse	9	2
Yhteistyössä	17	17
20. Kuka hoitaa hankinnat ja sopimukset tietojärjestelmää hankittaessa tai päivittäessä?		
En tiedä	22	21
ICT-palveluntuottaja	25	21
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	20	25
Toimiala itse	10	6
Yhteistyössä	23	27
20. Kuka hoitaa käyttöönoton tietojärjestelmää hankittaessa tai päivittäessä?	0	0
En tiedä	15	13
ICT-palveluntuottaja	25	19
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	15	15
Toimiala itse	16	10
Yhteistyössä	30	44
20. Kuka hoitaa seurantaa ja kehitystä tietojärjestelmää hankittaessa ja päivittäessä?		
En tiedä	30	19
ICT-palveluntuottaja	13	6
Tietohallinto / tietohallintovastaava?	10	6
Toimiala itse	24	25
Yhteistyössä	24	44

Kun kysyttiin, kenen on huomioitava tietohallinnon kulut taloussuunnittelussa, niin yhteistyö korostui SO-TE-vastaajaryhmässä (Taulukko 7).

Muuttujia ristiintaulukoidessa ja analysoidessa Fisherin testillä tilastollisesti merkitsevät riippuvuudet (p :n arvo alle 0.05) löytyivät ICT-projektien tavoiteasetannan ja niiden ohjauksen välillä sekä muu- ($n=88$, $p=0.00$) että SOTE-vastaajaryhmässä ($n=48$, $p=0.02$). Tilastollisesti merkitsevä riippuvuus löytyi myös tietohallinnon kanssa

yhteistyössä tehtävien tehtävien ja tietohallinnon tehtävien huomioiminen toimialan organisoinnissa (Muu $n=88$, $p=0.00$ ja SOTE $n=48$, $p=0.03$). Yhteydenpidossa tietohallintoon ja tietojärjestelmien hankinnan koordinoinnin välillä oli myös tilastollisesti merkitsevä riippuvuus SOTE-vastaajaryhmässä ($n=48$, $p=0.01$), mutta sitä ei löytynyt muu-vastaajaryhmässä ($n=88$, $p=0.16$).

Taulukko 7. Tietohallinto ja talous.

Kysymys / vastaus	Muu % (n=88)	SOTE % (n=48)
17. Kenen on huomioitava tietohallinnon kulut taloussuunnittelussa kunnassasi / kuntayhtymässäsi?		
Tietohallinnon / tietohallintovastaavan?	25	29
Toimialan itse	25	4
Yhteistyössä?	50	67
17. Kenen on huomioitava tietohallinnon kulut taloussuunnittelussa toimialallasi?		
Tietohallinnon / tietohallintovastaavan?	18	15
Toimialan itse	31	13
Yhteistyössä?	51	73

Pohdinta

Tässä paperissa esitettiin kysymyspatteristo tietohallinnon ohjauksen merkityksen organisaatiotasoiseen arviointiin ja raportointiin kyselytutkimuksen vastaukset. Tutkimustuloksista ei tehty yleistyksiä, vaan vastaukset (n=136) raportointiin kahden vastaajajoukon välillä (Muu, n=88 ja SOTE, n=48). Analysoitujen vastausten perusteella voidaan esimerkiksi todeta, että mikäli päätösten tekemiseksi ja toiminnan ohjaamiseksi on käytössä riittävästi tietoa, niin myös tietojärjestelmät ovat tehokkaassa käytössä. Selkeät riippuvuudet löytyivät ICT-projektien tavoiteasetannan ja niiden ohjauksen välillä sekä tietohallinnon kanssa yhteistyössä tehtävien tehtävien ja niiden organisoimisessa huomioimisen välillä. Kyselyn vastauksista tuli selkeästi esille myös tietohallinnon ohjausmallin eli hallintamallin tarve. Kummatkaan vastaajaryhmät eivät tunteneet tietojärjestelmiin liittyviä sopimuksia. Eroja vastaajaryhmien välillä löytyy - esimerkiksi SOTE-vastaajaryhmässä oltiin paremmin tietoisia tulevista toiminnan kehittämishankkeista. Lisäksi vastauksien mukaan tietohallintoon ollaan harvemmin hankintojen alkuvaiheessa yhteydessä SOTE-vastaajaryhmässä kuin Muu-vastaajaryhmässä, vastaavasti sekä tietohallintolaki että kokonaisarkkitehtuuri tunnetaan paremmin SOTE-vastaajaryhmässä.

Organisaation johtoa ja niitä toiminnasta vastaavia tahoja, joiden tehtävänä on ohjata tietohallintoa, voidaan auttaa orientoitumaan asiaan esimerkiksi siten, että heille esitetään tässä paperissa esitetyt kysymykset

ja käydään palautekeskustelu. Palautekeskustelun yhteydessä kannattaa nostaa esille organisaation oma kokonaisarkkitehtuurityö, jota tehdään kansallisella tasolla eri toimijoiden toimesta. Seuraava vaihe voisi olla kehittämissuunnitelman hahmottelu, jossa huomioidaan tietohallinnon keskeiset kehittämishankkeet.

Lähteet

- [1] International Standard ISO/IEC 38500:2008 Corporate governance of information technology
- [2] Dahlberg T. Informaatioteknologia. Corporate Governance of Information Technology. ISO/IEC 38500:2000 standardi”perhe”. Kalvosarja oppilaitoksille. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry; 2014. Saatavilla: www.sfsedu.fi/files/122/ISO-38500.ppt (Viitattu 28.5.2014)
- [3] L 10.6.2011/634. Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta. Finlex, Oikeusministeriö. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110634> (Viitattu 11.4.2014).
- [4] ICT Standard Forum. Tietohallintomallin soveltamisohje julkiselle hallinnolle, 2013.
- [5] ICT Standard Forum. Tietohallintomalli. Laine Direct Oy, 2012.
- [6] ICT Standard Forum. Kypsyysanalyysi. ICT standard Forum, Saatavilla: <https://www.tietohallintomalli.fi/tyokalu/2010-10-21/kypsyysanalyysi> (Viitattu 26.5.2014)

- [7] ISACA. COBIT Process Assessment Model (PAM): Using COBIT 5. Saatavilla: <http://www.isaca.org/COBIT/Pages/COBIT-5-PAM.aspx> (Viitattu 26.5.2014)
- [8] The Open Group. TOGAF Version 9.1. Saatavilla: <http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/index.html> (Viitattu 2.6.2014)
- [9] Meriläinen H. Tietohallinnon ohjaus ja merkitys – esimerkkinä Ylä-Savon tietohallinnon arvioiminen. Pro Gradu -tutkielma. Kuopio: Itä-Suomen Yliopisto; 2014.
- [10] TTL Tietohallintojen johtaminen Suomessa. Tietotekniikan liitto ry. Saatavilla: <http://www.ttlry.fi/tutkimus/tietohallinto> (Viitattu 15.4.2014).
- [11] THL Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuurista pyydetään lausuntoa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/organisaatio/rakenne/yksikot/oper/lausuntopyynto_kokonaisarkkitehtuurista (Viitattu 21.2.2014).
- [12] Tähtinen J, Laakkonen E, Broberg M. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos ja Opettajankoulutuslaitos; 2011.
- [13] University of Texas. Assess Teaching, Response rates. Instructional Assessment Resources. The University of Texas at Austin. Saatavilla: <https://www.utexas.edu/academic/ctl/assessment/iar/teaching/gather/method/survey-Response.php> (Viitattu 22.5.2014).